

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/351/2021
Identifikačné číslo spisu: 1116213744
Dátum vydania rozhodnutia: 31.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1116213744.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Brňáka a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Martiny Valentovej, v spore žalobcu O. D., bývajúceho v N., R. XXXX/X, zastúpeného advokátskou spoločnosťou LawService, s.r.o., so sídlom vo Zvolene, Stráž 3/233, IČO: 36 861 723, proti žalovaným 1/ MH INVEST, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Mlynské nivy 44/A, IČO: 36 724 530, zastúpený advokátom JUDr. Allan Böhm, so sídlom v Bratislave, Jesenského 2, 2/ B. S., bývajúcim v D., H. V. C. XXX/XX, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 18C/443/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 20. mája 2020 sp. zn. 25Co/22/2020, takto

rozhodol:

V dovolacom konaní pokračuje na strane žalovanej s právnou nástupkyňou pôvodne žalovaného neb. O. S., naposledy bývajúceho v U., F. XXX/XXX, a to s B. S., bývajúcim v D., H. V. C. XXX/XX (žalovanou 2/).

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. septembra 2019 č. k. 18C/443/2016-282 žalobu žalobcu, ktorou sa domáhal určenia vlastníctva k nehnuteľnosti parc. registra "C" č. XXXX, orná pôda o výmere 13 342 m² v spoluvlastníckom podiele 5/12 a parc. registra "C" č. XXXX, orná pôda o výmere 5.006 m² v spoluvlastníckom podiele 1/1 v kat. území U., obec U., okres D., zapísané na LV č. XXXX, zamietol. Návrh na prerušenie konania zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

1.1. Rozhodnutie odôvodnil s poukazom na ustanovenia § 137 písm. c/ CSP, § 39, § 132 ods. 1, § 133 ods. 2, § 575 ods.1 Občianskeho zákonníka, § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní

pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 3 ods. 5 zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov.

1.2. Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na určení, že bol vlastníkom nehnuteľností ku dňu ich vyvlastnenia, nakoľko práve predmetné nehnuteľnosti boli vyvlastnené žalobcovi ako vlastníkovi (preukázané Rozhodnutím o vyvlastnení zo dňa 29.02.2016). Zároveň poukázal na to, že žalobca žalobou žiada určiť právny stav do minulosti, teda sa nedotýka aktuálneho stavu, a nie je možné, že by prišlo k zmene v právnom stave ohľadne sporových strán, vzhľadom k tomu, že došlo k vyvlastneniu nehnuteľností. Uviedol, že je nesporné, že nehnuteľnosti boli vyvlastnené právoplatným rozhodnutím vyvlastňovacieho orgánu a ako vlastník nehnuteľnosti je v katastri evidovaný žalovaný 1/. Poukázal na to, že nadobudnutie vlastníctva vyvlastnením je osobitný druh nadobudnutia vlastníctva, ktoré nie je odvodené od práv právneho predchodcu, jedná sa o originárne nadobudnutie vlastníckeho práva. Ďalej mal za preukázané, že žalovaný 1/ nie je pasívne legitimovaný v konaní o určení, že žalobca bol vlastníkom nehnuteľností ku dňu vyvlastnenia, pretože v čase vyvlastnenia nebol vlastníkom týchto nehnuteľností.

1.3. Zamietnutie návrhu na prerušenie konania odôvodnil tým, že keďže súd žalobu zamietol z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu a pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovaného 1/, mal za to, že neboli splnené podmienky na prerušenie konania do právoplatného skončenia konania 15C/490/2015.

2. Proti uvedenému rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie žalobca. Krajský súd v Nitre rozsudkom z 20. mája 2020 sp. zn. 25Co/22/2020 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti a v časti trov konania potvrdil a žalovaným priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolanie v zamietajúcej časti návrhu na prerušenie konania odmietol.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu žalobcu na danom určení. Uviedol, že formuláciu petitu na určení, či tu právo je alebo nie je potrebné formulovať tak, aby bolo zrejmé, že súd má určiť aktuálny stav (v prítomnom čase). Nie je prípustné určovať práva v minulosti, ak tieto práva zanikli. Uviedol, že naliehavý právny záujem na danom určení nemôže byť v danom prípade daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka (žalovaného 1/ nadobúdajúceho vlastníckeho práva vyvlastnením), ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva. Žalobca sa tohto určenia ani nedomáhal, pretože žiadal určiť vlastníckeho práva iba ku dňu vyvlastnenia. Ku dňu vyvlastnenia bol ich vlastníkom, jemu boli nehnuteľnosti vyvlastnené. Z obsahu žaloby, všetkých jeho vyjadrení vyplýva, že žalobu podal len z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok, ktorá bola uložená do úschovy SPF a jej vyplatenie si nárokuje z dôvodu uplatnenia nároku na vyplatenie žalovaným 2/. Okresný súd Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 15C/490/2015 rozhodol rozsudkom zo dňa 28. marca 2019 pod č. k. 15C/490/2015-277 o nároku žalovaného 2/ tak, že náhrada za vyvlastnené pozemky bude vyplatená žalovanému 2/. Z obsahu rozhodnutia vyplýva, že súd prvej inštancie posudzoval ako predbežnú otázku platnosť zámennej zmluvy. Dospel k záveru o jej absolútnej neplatnosti pre porušenie predkupného práva žalobcom a jej rozpor zákonu so zákonom č. 175/1999 Z. z.. Konštatoval, že konanie nie je doposiaľ skončené, vec prebieha na odvolacom súde pod sp. zn. 9Co/240/2019.

2.2. Odmietnutie odvolania proti výroku o zamietajúcej časti návrhu na prerušenie konania odôvodnil podľa § 355 ods. 2 a § 357 CSP ako procesne neprípustné.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 421 ods. 1 písm. b/ a § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3.1. K vade konania podľa § 420 písm. f/ CSP uviedol, že spočíva v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia a arbitrárneho záveru, že je potrebné sa domáhať nároku žalobcu na plnenie, keď poukázal na konanie sp. zn. 15C/490/2015, ktorého predmetom nebola žaloba na plnenie, ale tiež žaloba na určení. Namietal, že v rozsudkoch súdov nižšej inštancie sa nachádzajú len všeobecné konštatovania bez akéhokoľvek posúdenia skutkových okolností prejednávaneho prípadu. Rozhodnutie je podľa jeho názoru v rozpore so zásadou zákazu odmietnutia spravodlivosti (denegatio iustitiae). Konštatoval, že

ustanovenia procesného predpisu musia byť vykladané v súlade s účelom práva na spravodlivé súdne konanie, pričom by súd mal dbať na materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Argumentoval, že určovací žaloba je takým procesným inštitútom pre ktorý nie je rozhodujúca hmotnoprávna legitímácia účastníkov. Ďalej namietal, že názor prvoinštančného súdu, že žalobou sa možno domáhať podľa § 137 písm. c/ CSP len či tu právo je alebo nie je, a nie o tom či tu právo bolo alebo nebolo, je nesprávny, nakoľko súdna prax pripúšťa napr. žaloby o určenie, či vec patrí (patrila) do vlastníctva poručiťľa. V tejto súvislosti uviedol, že žalobca síce bol zapísaný na liste vlastníctva, ale toto jeho vlastnícke právo nebolo rešpektované z dôvodu jeho spochybnenia - náhrada nebola vyplatená jemu, ani žalovanému 2/, ale bola vložená do úschovy Slovenského pozemkového fondu. Z toho dôvodu podľa jeho názoru nemôže obstať, že žalobca nemá naliehavý právny záujem, lebo sporná nehnuteľnosť bola vyvlastnená práve jemu. V dôsledku nesprávneho právneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces

3.2. K nesprávnemu právnenému posúdeniu uviedol, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená otázka „Či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitímáciu ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému“. Argumentoval, že v obdobných veciach prebieha na Okresnom súde v Nitre viacero súdnych konaní, kde došlo k vyvlastneniu a uloženiu finančných prostriedkov do depozitu.

3.3. Dovolateľ žiadal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a priznať mu náhradu dovolacieho konania v plnom rozsahu. Zároveň žiadal odložiť právoplatnosť rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom prvoinštančného súdu do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalobcu.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhol podané dovolanie ako nedôvodné odmietnuť, alternatívne zamietnuť a priznať žalovanému 1/ náhradu trov dovolacieho konania.

5. Právny predchodca žalovanej 2/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

6. V priebehu dovolacieho konania pôvodný žalovaný 2/ dňa 27. januára 2021 zomrel.

7. Z uznesenia Okresného súdu Nitra vydaného dňa 19. apríla 2021 notárkou JUDr. M. G. ako súdnym komisárom sp. zn. 11D/60/21, Dnot 87/21 vyplýva schválenie dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva po zomrelom poručiťľovi O. S. (pôvodnom žalovanom 2/), ktorého právnu nástupkyňou sa stala žalovaná 2/ (B. S.).

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) preto rozhodol v zmysle § 64 v spojení s § 438 ods. 1 CSP o pokračovaní v dovolacom konaní s právnu nástupkyňou zomrelého žalovaného 2/.

9. Pokiaľ ide o návrh žalobcu na odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia, najvyšší súd nezistil splnenie predpokladov pre takéto rozhodnutie (§ 444 ods. 2 CSP) a v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné uznesenie.

10. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech (z hľadiska procesného) bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť (§ 447 písm. c/ a f/ CSP).

11. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015,

4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

12. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

13. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

14. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP

15. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

16. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

17. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

18. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porovnaj sp. zn. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či sp. zn. 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, 5Cdo/57/2019) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

19. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne

zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti (bod 3.1).

20. Žalobkyňa ako prvé v dovolaní namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné pre nedostatok riadneho odôvodnenia.

20.1. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci. Na podstate zásady, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) inú vadu konania (teda nie zmätočnosť), zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta, ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku". Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

20.2. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém" (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl" (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

20.3. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil právny záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobkyne, čo ho v konečnom dôsledku viedlo k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby. Okolnosti, ktoré ho viedli k predmetnému právnomu záveru zdôvodnil konkrétne v bodoch 9. až 11. svojho odôvodnenia, v ktorých sa (podľa názoru dovolacieho súdu) dostatočne a preskúmateľne vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou žalobcu uvedenou v odvolaní.

20.4. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011).

21. Žalobca prípustnosť dovolania podľa tohto dovolacieho dôvodu (§ 420 písm. f/ CSP) vyvodzuje aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie (namieta, že v dôsledku nesprávneho právneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces). Dovolací súd v tejto súvislosti pripomína, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Najvyšší súd zotrúva na tomto závere aj naďalej (R24/2017, 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018).

22. Vzhľadom na uvedené dovolací súd konštatuje, že dovolateľ neopodstatnene namietal porušenie procesných práv v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je dôvodný.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP

23. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré nie sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Táto otázka má byť vymedzená tak, aby odpoveď na ňu priniesla vyriešenie právneho problému, a zároveň aby jej právne posúdenie odvolacím súdom prinieslo všeobecné riešenie tej istej typovej právnej situácie.

24. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením dovolacieho dôvodu a právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. Takéto riešenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu (§ 432 ods. 2 CSP).

25. S súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v spore, ako aj posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe. Uviedol, že určovacia žaloba je takým procesným inštitútom, pre ktorý nie je rozhodujúca hmotnoprávna legitímácia strán. Úspešne ju môže podať len ten, kto má na požadovanom určení naliehavý právny záujem, ktorý v podstate nahrádza vecnú legitímáciu strán. Podľa jeho názoru dosiaľ nebola riešená otázka, týkajúca sa toho, „či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitímáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému“.

26. Dovolací súd na základe ním vykonaného prieskumu v databáze rozhodnutí najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho zistil, že dovolateľom nastolená otázka ohľadne vzájomného vzťahu naliehavého právneho záujmu a vecnej legitímácie dovolacím súdom už riešená bola v mnohých rozhodnutiach. Súdna prax sa ustálila jednoznačne v názore, že naliehavý právny záujem a vecná legitímácia sú úzko prepojené, ale zároveň sa jedná o dve rôzne podmienky úspešnosti určovacích žalôb.

27. Vecnou legitímáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva. Vecne legitimovaným je ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa v procese rozhoduje. Pasívne legitimovanou stranou v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je ten, kto je zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, ak sa nepreukáže opak (§ 70 ods. 1 Katastrálneho zákona).

28. Podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby je právny záujem na požadovanom určení, na skúmaní ktorého súdy nižších inštancií založili svoje rozhodnutie. Právny záujem procesnej prípustnosti určovacej žaloby musí byť naliehavý. Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je, alebo nie je vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť (R 17/1972).

29. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti vedúce k sporu medzi stranami a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý rieši (odstraňuje neistotu vzťahu sporových strán alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie). Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/264/2007, 5Cdo/31/2011, 4Cdo/111/2008).

30. Naliehavý právny záujem nie je daný, ak sa petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne hodnotenie neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatneného práva (R 22/2017).

31. V preskúmvanej veci bolo predmetom sporu určenie vlastníckeho práva sporného pozemku v prospech žalobcu. Žalobca odôvodnil žalobu tým, že došlo k vyvlastneniu jeho pozemku v prospech žalovanej 1/, ako aj k spochybneniu jeho vlastníckeho práva pôvodným žalovaným 2/ podaním žaloby o určenie vlastníckeho práva v spore vedenom na Okresnom súde v Nitre pod sp. zn. 15C/490/2015. Konanie bolo začaté za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (v znení účinnom do 30. júna 2016), a preto súdy nižších inštancií správne skúmali podmienky procesnej prípustnosti určovacej žaloby (§ 470 ods. 2 veta prvá CSP v spojení s čl. 2 Základných princípov CSP), v súlade s princípom justifikácie účinkov procesných úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti Civilného sporového poriadku (od 1. júla 2016).

32. Vo vzťahu k žalovanej 1/ bola žaloba zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu z dôvodu, že žalovaná 1/ nadobudla vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti na základe rozhodnutia o vyvlastnení Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. P. z 29. februára 2016, t. j. rozhodnutím orgánu štátu (§ 132 Občianskeho zákonníka), ktoré nie je odvodené od práv právneho predchodcu. Náhrada za vyvlastnenie pozemku bola v zmysle rozhodnutia daného úradu zložená do úschovy z dôvodu prebiehajúceho konania vedeného na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 15C/490/2015.

33. V danom prípade vo vzťahu medzi žalobcom a žalovanou 1/ neexistuje spornosť vlastníckeho práva, a preto vo vzťahu k žalovanej 1/ žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Ak sa zamieťa určovacia žaloba pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, je vylúčené súčasne sa zaoberať žalobou vo veci samej (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/07, sp. zn. 1Cdo/91/06, sp. zn. 2Cdo/231/07). Z uvedeného teda vyplýva, že otázka potreby skúmania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, na vyriešení ktorej založil rozhodnutie odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie je otázkou, ktorá bola dovolacím súdom opakovane riešená (sp. zn. 8Cdo/156/2018, 4Cdo/134/2020).

34. Vo vzťahu k pôvodnému žalovanému 2/ bola žaloba zamietnutá z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie v spore, čo je v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/214/2011, sp. zn. 3Cdo/192/2004), lebo žalovaný 2/ nie je zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník spornej nehnuteľnosti a teda nie je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti o ktorú sa v spore jedná.

35. Vo vzťahu k obom žalovaným nižšie súdy zhodne argumentovali tiež tým, že vlastnícke právo nie je možné určiť do minulosti, dané právne posúdenie dovolateľ kvalifikovane nenapadol.

36. Dovolací súd potom konštatuje, že otázka nastolená žalobcom bola už zodpovedaná a odvolací súd rozhodol v súlade so zaužívanou praxou najvyšších súdnych autorít. Vzhľadom na uvedené, dovolací súd dospel k záveru, že pri právnom posúdení žalobcom vymedzenej právnej otázky nedošlo zo strany odvolacieho súdu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

37. Z týchto dôvodov dovolací súd preto dovolanie ako nedôvodné zamietol v súlade s ustanovením § 448 CSP.

38. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.